

Situacions al final de la vida que poden presentar conflicte ètic: Com identificar-les?

Ilustración Manuel Alcorlo

Sessió Interpal 02/2026

Agraïments

Vulnerabilitat: crisi vital!

La persona amb malaltia necessita que el professional s'uneixi a l'ànima així com s'uneix a la biologia fins arribar a la malaltia.

Martha
Nussbaum

exposició de pintura Puro Arte

La paraula **dignitat** prové del llatí «dignus», que significa valor . És un terme útil quan s'usa per a recordar-nos el nostre valor essencial com a éssers humans. Cada vida humana té el mateix valor, la mateixa dignitat.

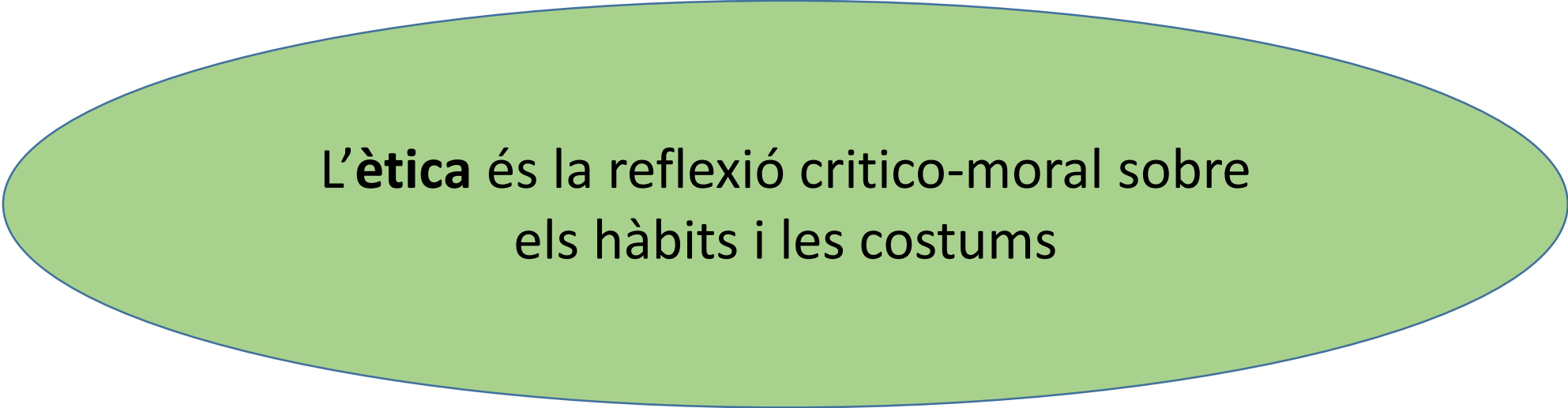
La paraula **sofriment** ve de la síncope del verb suffero, sufferre. Es tracta d'un prefixat format per sub- + ferre (portar, suportar, produir). Significa així "suportar per sota", suportar a ocultes alguna cosa.

Definicions (1)

Pregunta **moral**: Què he de fer? Pregunta **ètica**: Per què ho he de fer?

Resposta: **Acció**

Resposta: **Reflexió i Raonament**

L'**ètica** és la reflexió crítico-moral sobre els hàbits i les costums

Definicions (2)

Els **principis ètics** són criteris fonamentals de **decisió** que els professionals han de considerar en les seves deliberacions sobre el que **sí o no** s'ha de fer en cadascuna de les situacions que enfronta en el seu quefer professional.

Els **cursos d'acció** que decidim prendre han de respectar una sèrie d'estàndards ètics que són vinculants. Aquests estàndards tenen com a propòsit garantir que les **decisions** es prenen en sentit del millora del benestar dels destinataris i a més, es **respectin els drets** de tots els **grups involucrats** (cost-oportunitat)

Responsabilitat, és «fer-se càrrec» d'una dimensió d'una cosa important per a la vida i que, com la vida mateixa, s'ha de cuidar, és fràgil i vulnerable.

Models Racionals

Anàlisi dels factors ètics implicats, previ **al judici moral**, identificant el component ètic de la decisió; Realitzant la **valoració moral**; **determinant** la intenció actuar i **executant** la conducta ètica

James Rest, 1986

Models intuïtius i/o que inclouen emocions

La **decisió** és el **resultat d'avaluacions ràpides** sobre els **fets** influïdes per emocions i interaccions socials

Jonathan Haidt, 2001

Les decisions es prenen amb criteris com són: valor terapèutic i social, benefici clínic-incremental en front d'altres alternatives, la relació cost-efectivitat, les preferències de la persona, la organització dels recursos...

Principis

- ❑ Autonomia: principi individual
- ❑ No-maleficència: principi universal
- ❑ Beneficència: Principi individual
- ❑ Justícia: principi universal

Beauchamp i Childress

Valors

Altruismo: Implicación en el bienestar de las personas.

Estético: Proporcionan bienestar mediante la búsqueda de las cualidades de las personas y los objetos.

Igualdad: consideración de que las personas tienen los mismos derechos, privilegios o estatus.

Libertad: Capacidad de ejercer la opción elegida.

Dignidad: Inherente y singular de toda persona por el hecho de serlo.

Verdad: Se mantiene fidelidad al hecho o realidad.

Justicia: Considerar los principios morales y legales inherentes a las personas.

Ètica= ethos= Costum

- ❑ Què és un conflicte ètic?
- ❑ Com es presenten els conflictes ètics?
- ❑ Per què es presenten?
- ❑ Qui els identifica?
- ❑ Quines són les conseqüències de no abordar-los?

Moltes preguntes??????

Conspiració de silenci

Sedació Pal·liativa

El desig d'avançar la mort

Alimentació/hidratació

Adequació d'objectius d'atenció

Respectar les preferències
de la persona

Recursos i nivells assistencials

Método de análisis de casos

Sobre los hechos

- Recopile datos: **hechos** y **circunstancias** relevantes.
- Busque **experiencias semejantes** (propias, de compañeros, legislación, bibliografía, códigos, etc.).

Sobre los valores

- Identifique **problemas morales**.
- Elija problema moral a discutir.
- Exprese los **valores** en conflicto.

Sobre los deberes

- Identifique los **cursos extremos** de acción
- Busque los **cursos intermedios**
- Elija el **curso óptimo**

Pruebas de consistencia

Legalidad

Publicidad

Temporalidad

Toma de decisión

Fem les conclusions juntes?

- El fet de no identificar els conflictes ètics té conseqüències importants com pot ser la futilitat que provoca patiment i utilització inadequada dels recursos.
- És necessari el reconeixement de les competències de cada professional per poder exercir la responsabilitat de l'abordatge ètic de les situacions.
- Les situacions esdevenen cada vegada més complexes i es necessita temps i espai per poder pensar, reflexionar i prendre decisions.
- L'abordatge ètic implica treball personal dels professionals. Quan les decisions es prenen en situació d'incertesa ètica poden deixar empremta de difícil solució.
- Repensar les funcions i competències dels CEAs en matèria de formació dels professionals.
- Plasticitat dels recursos per poder mantenir a les persones en el centre i individualitzar les situacions ja que, no totes troben resposta amb les estructures establertes.

Fem les conclusions juntes?

→ si no identifiquem, què generem?

futilitat: Enfermeria?

→ la Societat ni que avança!

→ Per identificar, hay que saber...

→ Derivacions / complexidad / más supervivencia + medicación / flexibilidad.

→ No tenemos tiempo.

→ enorme dificultad → más formación en los que se está convirtiendo la sociedad.

→ Siempre supone trabajo personal de reconocimiento de valores propios.

→ Importancia de disponer espacios para compartir esas decisiones.

- CEAs orientados a formar.

- Cuando tomamos decisiones que no han sido satisfactorias hay huella de difícil resolución.

- PDA

- Replanificar la organización.

- Individualización de las situaciones: no todas responderán a la estructura prevista.

Como bibliografía de interés:

- Rocher G. Introducción a la sociología General. Barcelona: Herder; 1973.
- Couceiro A. Ética en cuidados paliativos. Triacastela. Madrid;2004
- González-Lucini F. Temas transversales y educación en valores. Madrid: Alauda; 1993.
- Camps V. La excelencia en las profesiones sanitarias. Humanitas Humanidades Médicas, Nov de 2007
- OHSJD. Pensar en la enfermería: una reflexión a partir del modelo de San Juan de Dios. Sant Boi de Llobregat: OHSJD; 2011.
- Alberdi Castell R, Arriaga Piñeiro E, Zabala Blanco J. La ética del cuidado. Rev ROL Enf 2006; 29(3):191-198
- Gilligan, Carol. La ética del cuidado. Cuadernoc de bioética (30).2013
- Gracia, Diego. Bioètica & Debat · 2010; 17(64): 8-11
- Domínguez Alcón C, Kohlen H, Tronto J. El futuro del cuidado. Comprensión de la ética del cuidado y práctica enfermera. Barcelona: Ediciones San Juan de Dios, pp. 19-36
- Ana A. Esteban-Burgos, Raquel Molina-Méridab, Nani Granero-Moyaa, Luz María Iribarne-Duránc, Rafael Montoya-Juárezd, Manuel López-Morales. Identificación de las necesidades paliativas, complejidades y otras variables clínicas en pacientes crónicos complejos de atención primaria en Andalucía: estudio INCO-Pal

Moltíssimes gràcies...

Yolanda Muñoz Alonso. Infermera
Contacte: ymunyo@dgpiif.caib.es